

Uudistettu vesihuoltolaki tuli voimaan 1.1.2026

Vesihuoltolain (119/2001) uudistus tuli voimaan 1.1.2026. Samalla tuli voimaan kokonaan uusi, erityisesti uudistetun lain suunnittelu-, tiedotus- ja tiedontoimitusvelvoitteita koskevia säännöksiä täsmentävä valtioneuvoston asetus vesihuollosta (1173/2025). Lain tavoitepykälää on täsmennetty aiemmasta niin, että siinä tuodaan esille erikseen vesihuollon toimintavarmuus sekä se, että tavoitteena on täyttää talousveden osalta sekä terveydensuojelulain (763/1994) mukaiset laatuvaatimukset että -tavoitteet.

Lain keskeisimpiä sisällöllisiä uudistuksia ovat kunnan vesihuoltolaitoksen ja -omaisuuden myynnin kieltäminen yksityisille toimijoille, vesihuoltolaitoksen määritelmän muuttaminen, kunnan vesihuoltosuunnitelman laatimisvelvoite, vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisvelvoite, kiinteistön vesihuollon verkostoon liittämismuutoksen muuttaminen sekä vesihuollon perusmaksun säätäminen pakolliseksi ja maksujen kustannusvastaavuuden ja sen valvonnan parantaminen. Useimpien lain uusien velvoitteiden toimeenpanoon on säädetty 2–5 vuoden siirtymäaika, mutta esimerkiksi kunnan vesihuolto-omaisuuden myyntirajoitusta koskeva säännös tuli voimaan välittömästi.

Tässä yleiskirjeessä ja sen liitteessä käsitellään keskeisimpiä vesihuoltolain uudistuksia ensisijaisesti kunnan näkökulmasta. Yleiskirje on lähetetty kaikkien manner-Suomen kuntien kirjaamoihin ja se pyydetään toimittamaan edelleen kunnan johdolle, vesihuoltotehtävistä kunnan organisaatiossa vastaaville, kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, kunnan terveydensuojeluviranomaiselle ja kunnan vesihuoltolaitokselle.

Kunnan keskeiset toimenpiteet vesihuoltolain toimeenpanossa

1. Kunnan tulee 31.12.2027 mennessä määrätä hallintosäännössään uuden lain 4 b §:n mukaisesti kunnalle tässä laissa säädetyistä vesihuoltotehtävistä vastaavasta viranomaisesta.
2. Kunnan tulee 31.12.2027 mennessä laatia uuden lain 5 a §:n mukainen kunnan vesihuoltosuunnitelma.
3. Kunnan tulee 31.12.2030 mennessä tarkistaa uuden lain mukaisessa menettelyssä kaikki aiemman vesihuoltolain mukaisesti hyväksytyt toiminta-alueet ja tarvittaessa muuttaa niiden rajausta. Kunta voi myös lakkauttaa toiminta-alueen, jos laitos ei täytä uuden lain määritelmää vesihuoltolaitoksesta. Lisäksi kunnan tulee samaan määräaikaan mennessä hyväksyä toiminta-alue kaikille uusille uuden lain määritelmät täyttävälle vesihuoltolaitoksille tai tehdä valituskelpoinen päätös, ettei toiminta-alueita tarvita. Kunnan tulee toiminta-aluepäätökset tehtyään ilman aiheetonta viivytystä toimittaa tieto toiminta-alueista koneluettavassa paikkatietomuodossa Suomen ympäristökeskukselle.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen keskeiset toimenpiteet vesihuoltolain toimeenpanossa

1. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen taksaan on mahdollista lisätä lain 11 a §:n ja 17 c §:n mukainen maksu kiinteistön liittämiselvöllisyydestä vesihuoltolaitoksen verkostoon vapauttamishakemuksen käsittelystä. Maksun periminen on ollut mahdollista 1.1.2026 alkaen.
2. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen soveltaa uuden lain 11 §:n mukaisia säännöksiä kiinteistön liittämiselvöllisyydestä vesihuoltolaitoksen verkostoon vapauttamisesta 1.1.2026 alkaen. Vesihuoltolain 10 §:n kiinteistön liittämisen valvontaa on kuitenkin tarkoituksenmukaista tapauskohtaisesti yhteensovittaa kunnassa käynnissä olevan uudistetun lain mukaisen vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tarkistusprosessin kanssa. Kiinteistön liittämiselvöllisyyttä sekä liittämiselvöllisyydestä vapauttamista koskevien asioiden osalta ks. myös siirtymäsäännökset.

Vesihuoltolaitoksen keskeiset toimenpiteet vesihuoltolain toimeenpanossa

1. Vesihuoltolaitoksen tulee 31.12.2027 mennessä laatia lain 9 a §:n mukainen vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma.
2. Vesihuoltolaitoksen tulee saattaa vesihuollon maksut muutettujen lain 18 §:n ja 19 §:n mukaisiksi omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeiseen tilikauteen mennessä. Mikäli maksujen kustannusvastaavuus edellyttäisi suurempia maksukorotuksia kuin yhteiskustannusvaikutukseltaan keskimäärin 15 % vuodessa, tulisi laitoksen esittää maksujen tarkistus suunnitelma tuleville vuosille.
3. Vesihuoltolaitoksen tulee 31.12.2029 mennessä laatia lain 15 a §:n mukainen vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma. Siltä osin, kun uuden vesihuoltoasetuksen 4 §:n mukaisten varautumissuunnitelman sisältövaatimusten velvoitteita on sisällytetty muiden lakien nojalla laadittuihin suunnitelmiin, niitä ei tarvitse esittää tässä suunnitelmassa erikseen, vaan viittaus nimenomaisiin muihin suunnitelmiin riittää.
4. Vesihuoltolaitoksen tulee 31.12.2030 mennessä saattaa lain 15 §:n mukaisesti tiedot verkostojen sijainnista koneluettavaan paikkatietomuotoon.
5. Vesihuoltolaitoksen tulee laatia tämän lain 20 a §:n mukainen toimintakertomus ensimmäisen kerran tilikaudelta, joka alkaa omaisuudenhallintasuunnitelman laatimisen jälkeen.

Säädöslinkit

Vesihuoltolaki (119/2001)

https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2001/119#chp_1__sec_1

Valtioneuvoston asetus vesihuollosta (1372/2025)

<https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadostokokoelma/2025/1173>

Liite vesihuoltolainsäädäntöä koskevaan yleiskirjeeseen 6/2026

Lain soveltamisala (2 §) ja vesihuoltolaitoksen määritelmä (3 §)

Vesihuoltolain soveltamisala säilyy ennallaan ja lakia sovelletaan edelleenkin asutuksen ja siihen vesihuollon kannalta rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon. Lakia sovelletaan edelleen myös hulevesien viemärointiin silloin, kun vesihuoltolaitos siitä vastaa. Soveltamisalasäännökseen on lisätty uusi momentti, jossa todetaan, ettei lakia sovelleta puolustushallinnon vesihuoltoon.

Keskeinen muutos lakiuudistuksessa on vesihuoltolaitoksen määritelmän muuttuminen. Tämän lain tultua voimaan lain tarkoittamia vesihuoltolaitoksia ovat kaikki verkoston kautta talousveden jakelua tai yhdyskuntajätevesien viemärointiä harjoittavat vesihuoltotoimijat, jotka palvelevat vähintään 50 henkilön vesihuoltotarpeita tai jakavat talousvettä tai ottavat vastaan jätevettä vähintään 10 m³/d. Kunnan päätöksellä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymisestä ei enää ole vaikutusta siihen, kuuluuko laitos vesihuoltolain soveltamisalaan. Muutoksella yhdenmukaistetaan määritelmiä terveydensuojelulain mukaisen talousvettä toimittavan laitoksen määritelmän kanssa ja siten selkeytetään lakien soveltamista. Muutos parantaa myös vesihuoltolaitosten asiakkaiden yhdenvertaisuutta, kun lakia sovelletaan kaikkiin tiettyä rajaa suurempiin toimijoihin.

Vesihuoltolaitoksen uusi määritelmä tuli sovellettavaksi heti lain voimaan tullessa, joten uuden vesihuoltolain velvoitteet koskevat mainittua kokorajaa suurempia toimijoita jo nyt, ellei yksilöidyn velvoitteen osalta ole säädetty voimaantulon siirtymäaika. Laissa on määritelty erikseen myös tukkuvesihuoltolaitos, jolla tarkoitetaan laitosta, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle, tai johtaa tai käsittelee vesihuoltolaitoksen jätevesiä. Monet vesihuoltolain säännökset, kuten myyntikielto yksityisille sekä suunnittelu- ja raportointivelvoitteet, koskevat myös tukkuvesilaitoksia.

Viranomaiset ja niiden tehtävät (4 §, 4 a § ja 4 b §)

Vesihuoltolain mukaisia valvontaviranomaisia ovat elinvoimakeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan terveydensuojeluviranomaisen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät säilyvät pääosin entisellään. Elinvoimakeskuksen aiempia tämän lain mukaisia tehtäviä on täsmennetty määrittelemällä se vesihuoltolain yleiseksi valvontaviranomaiseksi sekä säädetty sille tehtävä ohjata vesihuollon alueellista yleissuunnittelua (5 §).

Kokonaan uutena viranomaisena lakiin (4 b §) on lisätty kunnan vesihuoltotehtävistä vastaava viranomainen, joka kunnan tulee hallintosäännössään nimetä. Kyseessä on viranomainen (lautakunta, valiokunta tms.), joka vastaa vesihuoltolaissa kunnalle säädetyistä muista tehtävistä kuin valvontatehtävistä. Näitä ovat lähinnä lain 5 a §, 6 §, 7 §, 8 §, 8 a §, 8 b § ja 9 b § mukaiset vesihuollon kehittämistä, järjestämistä ja turvaamista sekä vesihuoltolaitosten toiminta-aluepäätöksiä koskevat tehtävät. Viranomainen voi olla myös usean kunnan yhteinen siten kuin kuntien yhteistoiminnasta on kuntalaissa (140/2015) säädetty. Kunnan vesihuoltoviranomaisella ei ole käytössään hallintopakkoa.

Kunnan tulisi määritellä myös, millä toimielimellä on oikeus päättää lain 4 d §:n mukaisen kunnan etuosto-oikeuden käyttämisestä tarvittaessa kunnan alueella tapahtuvassa yksityisen vesihuoltolaitoksen kaupassa.

Kunnan omistuksen säilyttäminen vesihuollossa (4 c §)

Kyseessä on uusi säännös, jolla kielletään kuntaa myymästä kokonaan omistamaansa tai määräysvallassaan olevaa vesihuoltolaitosta tai sen vesihuolto-omaisuutta miltään osin yksityisille toimijoille. Säännös tuli voimaan välittömästi lain tultua voimaan 1.1.2026 ja se koskee myös lain määritelmän mukaisia tukkuvesihuoltolaitoksia.

Säännös ei estä kuntaa myymästä vesihuoltolaitostaan tai osuuttaan siinä toiselle kunnalle tai toisen kunnan kokonaan omistamalle vesihuoltolaitokselle. Ostaja voi olla myös usean kunnan yhteisesti kokonaan omistama vesihuoltolaitos. Myyntikielto ei myöskään estä perustamasta usean kunnan yhteisesti omistamaa uutta vesihuoltolaitosta. Kunta voi myös edelleen vapaasti valita omistamansa vesihuoltolaitoksen organisaatiomuodon.

Myyntikielto koskisi myös kunnan osuuksia asiakasomisteisissa vesihuolto-osuuskunnissa tai osakeyhtiöissä. Näistäkin kunta voisi luopua vain luovuttamalla (myymällä) ne toiselle kunnalle tai kunnan kokonaan omistamalle vesihuoltolaitokselle. Tässä yhteydessä on hyvä huomata, ettei laki estä ennen sen voimaantuloa toiminnassa olleiden yksityisomisteisten vesihuoltoyhtiöiden ja osuuskuntien toiminnan jatkumista entisellään uudistetun lain velvoitteita noudattaen.

Myynti- ja luovutuskiellon piiriin kuuluvalla vesihuolto-omaisuudella tarkoitetaan kunnan omistaman tai määräysvallassa olevan vesi- tai tukkuvesihuoltolaitoksen käytössä olevaa talousvesi- ja jätevesiviemäriverkostoa sekä laitoksen käytössä olevia veden ottamiseen, käsittelyyn ja toimittamiseen sekä jäteveden vastaanottamiseen ja käsittelyyn välittömästi liittyviä rakennuksia, rakennelmia ja laitteita.

Kunnan omistamaan tai määräysvallassa olevaan vesihuoltolaitokseen tai tukkuvesihuoltolaitokseen käyttöön otettava uusi vesihuolto-omaisuus tulee hankkia laitoksen omistukseen. Omaisuutta on kuitenkin mahdollisuus hankkia pitkäaikaisilla sopimuksilla, jos sopimuksissa on selkeästi sovittu omaisuuden siirtymisestä vesihuoltolaitokselle sopimuskauden päättyessä. Säännös käytännössä sulkee pois leasing-sopimukset, joissa omaisuuden siirtymisestä kunnalle tai kuntaomisteiselle yhteisölle ei ole yksikäsitteisesti sovittu.

Uusien perustettavien vesihuoltolaitosten tulee olla kokonaan (yhden tai useamman) kunnan omistamia yhteisöjä tai asiakasomisteisia vesihuolto-osuuskuntia.

Kunnan etuosto-oikeus vesihuoltolaitoksen kaupassa (4 d §)

Kunnalla on uuden lain mukaan etuosto-oikeus tilanteessa, jossa sen alueella toimivan yksityisen vesihuoltolaitoksen (yhtiö tai osuuskunta) liiketoimintaa tai vesihuolto-omaisuutta ollaan myymässä. Etuosto-oikeutta voi käyttää vain kunta, ei kuntayhtymä tai kunnan omistama osakeyhtiö.

Säännöksen tavoitteena on varmistaa, että kunnalla on halutessaan keino varmistaa, etteivät yksityiset toimijat harjoita jatkossa vesihuoltolaitostoimintaa kunnan alueella entisessä laajuudessa. Kyse olisi kaupan osapuolten oikeusaseman kannalta kuntien etuostolakia (608/1977) vastaavasta menettelystä. Kunnalla ei kuitenkaan olisi velvollisuutta hankkia myynnissä olevaa vesihuoltolaitosta tai sen omaisuutta omistukseensa.

Jos kaupan kohteena olevalla vesihuoltolaitoksella tai tukkuvesihuoltolaitoksella on toimintaa usean kunnan alueella, etuosto-oikeus on sillä kunnalla, jossa vesihuoltolaitoksella on kotipaikka. Jos tämä kunta ei käytä etuosto-oikeuttaan, vastaava oikeus olisi muilla kunnilla, joissa kaupan kohteena oleva laitos huolehtii vesihuollosta. Etusijajärjestys etuostossa kuntien kesken määräytyisi laitoksen asiakasmäärien mukaan.

Vesihuoltoa koskevat suunnitteluelvoitteet (5 §, 5 a §, 9 a § ja 15 a §)

Alueellinen yleissuunnittelu (5 §)

Uudistettuun lakiin sisältyy useita uusia ja täsmentyneitä suunnitteluelvoitteita. Elinvoimakituksen uutena laissa säädettynä tehtävänä on ohjata vesihuollon alueellista yleissuunnittelua vesihuollon toimintavarmuuden, alueellisen yhteistyön ja rakenteellisen muutoksen edistämiseksi. Kunnan tulee osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun ja lähtökohtaisesti se käynnistyykin kuntien aloitteesta. Suunnittelun toteutustapaa ja siihen osallistuvia toimijoita ei ole laissa tarkemmin säädetty, vaan ne on jätetty ratkaistavaksi alueen tarpeiden mukaan.

Kunnan vesihuoltosuunnitelma (5 a §)

Lain 5 a §:ssä säädetään uudesta kunnan vesihuoltosuunnitelmasta. Kunta laatii suunnitelman ja päättää sen hyväksymismenettelystä ja päivitystarpeesta. Kunnan tulee laatia vesihuoltosuunnitelma 31.12.2027 mennessä. Kunnan on varattava valvontaviranomaisille mahdollisuus antaa lausunto kunnan vesihuoltosuunnitelmasta ennen sen hyväksymistä. Suunnitelman tavoitteet ja sisältö muistuttavat jossain määrin vuosina 2001–2014 voimassa olleen vesihuoltolain mukaista vesihuollon kehittämissuunnitelmaa, mutta uudistetun lain mukaiselle suunnitelmalle on säädetty uudessa vesihuoltoasetuksessa (1173/2025) täsmällisemmät sisältövaatimukset.

Suunnitelman tavoitteena on muodostaa kokonaiskuva vesihuollon kehittämisestä kunnan alueella 10–20 vuoden aikajänteellä. Suunnitelman laadintaan on osallistettava kunnan vesihuoltolaitokset, tukkuvesihuoltolaitokset ja muut kunnan tarpeelliseksi arvioimat toimijat. Suunnitelma on tärkeää yhteensovittaa kunnan alueidenkäytön suunnittelun ja vesihuollon alueellisen yleissuunnittelun kanssa. Kunnan vesihuoltosuunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen asiakirja.

Kunnan vesihuoltosuunnitelmassa tulee esittää vesihuoltoasetuksen 2 §:n mukaan vähintään seuraavat asiat:

- 1) yleiskatsaus kunnan nykyisistä ja tulevista vesihuoltopalveluiden käyttäjistä ja palveluiden tuottajista sisältäen kunnan vesihuoltolaitoksen, asiakasomisteiset vesihuolto-osuuskunnat ja muut mahdolliset yksityisomisteiset vesihuoltotoimijat
- 2) perustiedot kunnan väestöennusteista, elinkeinorakenteen arvioidusta kehityksestä ja kaavoitustilanteesta
- 3) kuvaus kunnassa tavoiteltavasta vesihuollon palvelutasosta
- 4) kuvaus kunnan yhteistyöstä ja tavoitteista asiakasomisteisten vesihuolto-osuuskuntien kanssa
- 5) kuvaus vesihuoltolaitosten nykyisistä ja suunnitelluista toiminta-alueista kunnan alueella
- 6) kuvaus kunnan vesihuoltopalveluiden nykyisistä ja suunnitteilla olevista tuottamistavoista, vedenhankinnan ja jätevedenkäsittelyn vaihtoehtoista ja yhteistyöstä muiden kuntien kanssa
- 7) kuvaus kunnan omistajapolitiikasta vesihuollossa ja kokonaan kunnan omistuksessa tai kunnan määräysvallassa olevien vesihuoltolaitosten omistajaohjauksen järjestämisestä
- 8) kunnan vesihuoltotehtävistä vastaavat tahot

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelma (9 a §)

Suunnitelmavelvoite on uusi. Vesihuoltolaitoksen tulee laatia omaisuudenhallintasuunnitelma 31.12.2027 mennessä ja siinä tulee ottaa huomioon kunnan vesihuoltosuunnitelma. On huomattava, että molemmat edellä mainitut suunnitelmat on laadittava saman siirtymäajan puitteissa. Siksi näitä suunnitelmia onkin erityisesti nyt ensimmäisellä kerralla tarpeen laatia vuorovaikutteisissa rinnakkaisissa prosesseissa, jotta ne saadaan laadukkaasti valmiiksi määräajassa. Omaisuudenhallintasuunnitelman tarkoituksena on varmistaa, että laitos kykenee huolehtimaan vesihuollosta ja vastaamaan vesihuollon toimintavarmuudesta niin, että vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi.

Vesihuoltoasetuksen 3 §:n mukaan omaisuudenhallintasuunnitelman tulee sisältää vähintään seuraavat tiedot:

- 1) tiedot vesihuolto-omaisuudesta ja muusta keskeisestä omaisuudesta, tehdyistä ja suunnitelluista kuntotutkimuksista sekä kunnossapidosta ja huollosta
- 2) yhteenvedon investointi- ja rahoitustarpeiden kokonaisuudesta vähintään seuraavalle 20 vuodelle
- 3) tiedot maksujen nykytasosta ja arvion maksujen muutostarpeista, joita arvioitaessa on otettava huomioon 2 kohdassa tarkoitetut investointitarpeet, liittyjämäärän kehitys sekä muut maksujen tason kannalta oleelliset seikat

Vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelmaan tulee sisältyä myös edellä kuvattujen tietojen pohjalta laadittu riskiarvio vesihuoltolaitoksen talouden tilasta.

Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelma (15 a §)

Vesihuoltolaitokselle on aiemmassa vesihuoltolaissa säädetty velvollisuus laatia ja pitää ajan tasalla suunnitelma häiriötilanteisiin varautumisesta. Laaditut suunnitelmat ovat olleet hyvin eritasoisia. Viime vuosina yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten palvelujen toiminnan turvaamiseen erilaisissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa on jouduttu keskittymään aivan uudella tavalla.

Uudistetussa laissa säädetään vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta laatia varautumissuunnitelma. Velvoite koskee myös tukkuvesihuoltolaitoksia. Suunnitelma on salassa pidettävä asiakirja ja se on laadittava 31.12.2029 mennessä. Sen tulee kattaa vesihuoltolaitoksen varautuminen niin normaaliolojen häiriötilanteisiin kuin poikkeusoloihin ja ottaa huomioon valmiuslaissa vesihuoltopalvelujen tuottamisesta säädetty velvoitteet.

Suunnitelman sisältövaatimuksista on säädetty yksityiskohtaisesti vesihuoltoasetuksen 4 §:ssä ja sen mukaan suunnitelman tulee sisältää vesihuoltolaitoksen kokoon ja toimintaan nähden tarkoituksenmukaisessa laajuudessa vähintään:

- 1) vesihuoltopalveluiden kannalta kriittisten toimintojen tunnistaminen ja kuvaus, mukaan lukien alihankinta
- 2) kuvaus tunnistetuista vaaroista ja vaaratilanteista, niistä aiheutuvien riskien arviointi sekä toimenpiteet riskien hallitsemiseksi ja turvallisuuden varmistamiseksi
- 3) kuvaus niistä asiakkaista, jotka ovat keskeisiä tai kriittisiä yhteiskunnan toiminnan ja turvallisuuden tai haavoittuvassa asemassa olevien väestöryhmien kannalta, sekä sovituista järjestelyistä näiden asiakkaiden vesihuoltopalveluissa
- 4) kuvaus varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan organisoinnista, mukaan lukien henkilöstön vastuut, resursointi, osaaminen, koulutus ja luotettavuus, sekä kuvaus näiden varmistamisesta
- 5) kuvaus toimenpiteistä poikkeamiin ja niiden aiheuttamiin häiriötilanteisiin vastaamiseksi, torjumiseksi ja lieventämiseksi, poikkeamasta palautumiseksi, tarvittavista yhteistyötahoista poikkeamakohtaisesti sekä kuvaus häiriötilanteen aikaisen palvelun järjestämisestä
- 6) viestintäsuunnitelma, johon sisältyy kuvaus sisäisestä ja ulkoisesta tiedonkulusta ja tiedottamisesta häiriötilanteissa
- 7) kuvaus vesihuoltolaitoksen häiriötilanteissa ja poikkeamissa toimimisen harjoittelusta
- 8) kuvaus varautumisen ylläpidosta ja seurannasta sekä varautumissuunnitelman päivittämisestä

Varautumissuunnitelma tulee sovittaa yhteen kunnan valmiussuunnittelun, terveydensuojelulaissa tarkoitetun talousveden tuotantoketjun riskienhallintasuunnitelman, pelastuslaissa tarkoitetun sammutusvesisuunnitelman sekä ympäristönsuojelulaissa tarkoitetun varautumissuunnitelman kanssa. Tämän lain mukaista varautumissuunnitelmaa ei ole tarpeen erikseen laatia niiltä osin kuin vastaava suunnitelma, riskiarvio tai asiakirja on tehty muun lain nojalla.

Vesihuollon järjestäminen ja kunnan päätös vesihuoltolaitoksen toiminta-alueesta (6 §, 7 §, 8 §, 8 a § ja 8 b §)

Kunnan velvollisuus järjestää vesihuoltopalveluja säilyy uudistetussa laissa käytännössä ennallaan. Koska tämän lain tarkoittama vesihuoltolaitos ei enää määrity kunnan tekemän toiminta-aluepäätöksen mukaan ja toiminta-alueen hyväksymisedellytyksiä on täsmennetty, on lain 6 §:ään lisätty uusi momentti, jonka mukaan kunta voi ryhtyä järjestämisvelvollisuutensa täyttämiseksi tarvittaessa myös vaihtoehtoihin toimenpiteisiin vesihuollon järjestämiseksi. Tällaisia voisivat joissain tapauksissa olla esimerkiksi toimenpiteet, joiden avulla turvattaisiin muiden kiinteistökohtaisiin tai usean kiinteistön yhteisiin ratkaisuihin perustuvien vesihuollon palvelujen saatavuus.

Lain 7 §:ää on täsmennetty vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin sisällytettävien alueiden kuvauksen osalta. Pykälään on nyt nimenomaisesti kirjattu, että toiminta-aluepäätöstä tehtäessä on arvioitava vesihuoltopalvelujen tarvetta vesihuoltolaitosten verkostoon liittämiseksi etenkin asemakaava-alueilla, taajamissa ja pohjavesialueilla. On tärkeä huomata, että säännös ei tarkoita sitä, että kaikki nämä alueet tulisi aina sisällyttää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueisiin, vaan kunnalla on tässä harkintavaltaa ja harkinnan tulos tulee kuvata toiminta-aluepäätöksessä. On todennäköistä, että tämän lain mukaisen vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden hyväksymistä koskevan siirtymäajan kuluessa tulee voimaan EU:n uudistetun yhdyskuntajätevesidirektiivin kansallisen toimeenpanon yhteydessä lisäksi uusi velvoite sisällyttää tietyt alueet toiminta-alueeseen jätevesihuollon osalta.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-aluepäätösmenettelyä ja toiminta-aluepäätöksen sisältöä säädellään lain 8 §:ssä ja uudessa 8 a §:ssä ja toiminta-alueen supistamista uudessa 8 b §:ssä. Kunnan on 31.12.2030 mennessä tarkasteltava toiminta-alueiden tarve ja niiden laajuudet sen alueella sijaitseville kaikille tämän lain mukaisille vesihuoltolaitoksille ja hyväksyttävä laitoskohtaisesti toiminta-alueet tai tehtävä päätös, ettei toiminta-aluetta hyväksytä.

Toiminta-aluepäätös on edelleen keskeisin kunnan työkalu vesihuoltopalvelujen järjestämisessä. Toiminta-aluepäätöksen merkitys korostuu entisestään uuden lain myötä muun muassa sen vuoksi, että vesihuoltolaitoksen kustannustehokkuutta ja vesihuoltomaksujen kustannusvastaavuutta tullaan seuraamaan aiempaa tarkemmin ja toisaalta kiinteistöjen liittämismenettely vesihuoltolaitoksen verkostoon koskee jatkossa myös taajaman ulkopuolisia toiminta-alueita. Tämä sääntely on osin uutta ja edellyttää vesihuoltolaitokselta tai kunnalta toiminta-aluepäätöstä valmisteltaessa aiempaa perusteellisempien selvitysten, kuten kustannuslaskelmien ja liittyjämääräennusteiden laatimista.

Kaikille vesihuoltolaitoksille tulisi lähtökohtaisesti hyväksyä toiminta-alue, mikäli laitokset täyttävät lain 8 a §:ssä säädetyt hyväksymisen edellytykset. Toiminta-alue voidaan kuitenkin hyväksyä vain vesihuoltolaitokselle, joka on kunnan taseyksikössä, kunnan liikelaitos, kuntayhtymä, liikelaitoskuntayhtymä, kuntayhtymän liikelaitos taikka rekisteröity yritys tai yhteisö. Mikäli toiminta-alueen hyväksyminen vesihuoltolaitokselle ei olisi tarpeen, kunta voisi myös päättää, että vesihuoltolaitokselle ei hyväksytä toiminta-aluetta. Joka tapauksessa toiminta-alueen tarve ja sen muutokset, laajentaminen, supistaminen tai lakkauttaminen, tulee aina ratkaista valituskelpoisella päätöksellä. Toiminta-aluepäätös on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella. Lisäksi toiminta-alueen ajantasaisuus on tarkistettava vähintään 10 vuoden välein ja ratkaisusta tulee tehdä valituskelpoinen päätös.

Lain 8 a §:n mukaan toiminta-alueen edellytyksenä on, että:

1) 7 §:ssä tarkoitetut alueet on otettu huomioon

2) vesihuoltolaitos kykenee huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti

3) vesihuollon kustannusten kattamiseksi perittävät vesihuollon maksut muodostuvat kohtuullisiksi ja tasapuolisiksi

4) toiminta-alueella voidaan toteuttaa kunnan vesihuoltosuunnitelman tavoitteita

Toiminta-alue sekä sillä olevat alueet, joille vesihuoltolaitoksen tulee yhdyskuntakehitystä vastaavasti rakentaa talousvesi- tai jätevesiviemäriverkosto, esitetään kartalla. Toiminta-aluekarttaan ei tule sisällyttää vedenotto- tai verkostotietoa. Kunta vastaa siitä, että toiminta-alue tiedot toimitetaan koneluettavana paikkatietona Suomen ympäristökeskukselle ilman aiheetonta viivytyksiä.

Toiminta-alueen supistamista ja lakkauttamista koskevaa sääntelyä on olennaisesti täsmennetty lain uudessa 8 b §:ssä. Tarve toiminta-alueiden supistamiselle tai lakkauttamiselle voi tulevaisuudessa tulla yhä useammin tarpeelliseksi väestöään menettävillä alueilla. Uuden säännöksen mukaan toiminta-alueita voidaan supistaa tai se voidaan kokonaan lakkauttaa, jos:

1) toiminta-alueen tai toiminta-alueesta poistettavan alueen vesihuoltotarpeet ovat muuttuneet siten, että vesihuoltolaitoksen toimintaedellytykset sillä ovat olennaisesti heikentyneet; tai

2) toiminta-aluepäätöksen perusteet ovat osoittautuneet olennaisesti virheellisiksi.

Supistaessaan toiminta-alueita tai lakkauttaessaan sen, kunnan on samalla päätettävä, miten vesihuolto turvataan niillä verkostoihin liittyneillä kiinteistöillä, jotka jäävät toiminta-alueen ulkopuolelle.

Niihin laitoksiin, joille on hyväksytty toiminta-alue ennen tarkistettua vesihuoltolain voimaantuloa 1.1.2026, mutta jotka eivät lain voimaan tulon jälkeen enää täytä vesihuoltolaitoksen muuttunutta määritelmää, sovelletaan ennen lainmuutosta voimassa ollut lakia siihen saakka, kunnes kunta tarkistaa toiminta-alueen uudistetun lain mukaisessa menettelyssä. Jos kunta edelleen hyväksyy edellä tarkoitetulle laitokselle toiminta-alueen, laitokseen sovelletaan toiminta-alueen hyväksymisen jälkeen 1.1.2026 voimaan tulleita vesihuoltolain säännöksiä siitä huolimatta, että laitos ei täytä tämän lain mukaista vesihuoltolaitoksen määritelmää.

Pääsääntöisesti toiminta-alueet on tarkoitus hyväksyä vain vesihuoltolain määritelmän mukaisille laitoksille, mutta perustellusta syystä toiminta-alue voidaan hyväksyä myös sellaiselle laitokselle, jolla on aiemmin ollut hyväksyttynä toiminta-alue. Kunnalle on haluttu antaa harkintavaltaa sen suhteen, miten toimitaan määritelmämuutoksen kohteena olevien, lähinnä hyvin pienten laitosten vesihuoltolaista johtuvien velvoitteiden ja oikeuksien suhteen.

Vesihuollon turvaaminen (9 b §)

Uusi säännös vesihuollon turvaamisesta tuo kunnalle eräissä tilanteissa viimekätisen velvollisuuden turvata kiinteistön vesihuolto silloin, kun vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella verkostoon liittynyt kiinteistö jää toiminta-alueen ulkopuolelle toiminta-alueen supistamisen vuoksi eikä vesihuoltolaitos kykene huolehtimaan vesihuoltopalvelusta tämän lain mukaisesti. Säännös on luonteeltaan kunnan järjestämisvelvollisuutta (6 §) vahvistava.

Kunnan toimenpiteitä vesihuollon turvaamiseksi voivat olla esimerkiksi laitoksen toimintaedellytysten parantaminen, alueen sisällyttäminen toisen vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeseen tai 6 §:n 2 momentin mukaiset muut toimenpiteet vesihuollon palveluiden turvaamiseksi kuten tukeminen kiinteistökohtaisen vesihuollon järjestämisessä.

Kiinteistön liittäminen vesihuoltolaitoksen verkostoon (10 §)

Kiinteistön liittämisvelvollisuus vesihuoltolaitoksen verkostoon muuttuu yhdenmukaiseksi taajamissa ja niiden ulkopuolella. Kiinteistö on kunnan hyväksymällä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella aina liitettävä vesihuoltolaitoksen verkostoon riippumatta kiinteistön sijainnista.

Muutos vahvistaa vesihuoltolaitosten toimintaedellytyksiä ja mahdollisuuksia suunnitelmalliseen taloudenpitoon varmistamalla, että ne kiinteistöt, jotka ovat vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, todellisuudessa myös liittyvät sen verkostoon. Muutos turvaa myös laitoksen verkostoon jo liittyneiden kiinteistöjen asiakkaiden vesihuoltoa edistämällä maksujen pysymistä kohtuullisena ja vahvistamalla kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvien alueiden välistä yhdenvertaista kohtelua. Muutos edellyttää kuitenkin kunnissa tehtävää toiminta-alueiden tarpeellisen laajuuden huolellista pohdintaa ja sen kytkemistä yhdyskuntakehitykseen.

Liittämisvelvollisuuden muutokset tulevat voimaan, kun kunta on tarkistanut vesihuoltolaitosten toiminta-alueet uudistetun lain mukaisiksi, eli toiminta-alueen tarkistamisajankohdasta riippuen viimeistään 31.12.2030. Taajamien ulkopuolella liittämisvelvollisuuden muutos tulee voimaan kuitenkin vasta neljän (4) vuoden kuluttua edellä mainitusta toiminta-aluepäätöksestä silloin, jos alue on kuulunut toiminta-alueeseen jo aiemman lain mukaisesti.

Kunnes kunta on tarkistanut ja hyväksynyt toiminta-alueen uudistetun lain mukaisesti, noudatetaan siirtymäsäännösten mukaan vanhoilla toiminta-alueilla aikaisemman lain 10 §:n mukaisia liittämisvelvollisuuksia.

Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen (11 §, 11 a § ja 17 c §)

Kiinteistön liittämisvelvollisuudesta vapauttamista vesihuoltolaitoksen verkostoon koskevaa sääntelyä on eräiltä osin muutettu lain 11 §:ssä. Vapautushakemuksen käsittelyprosessin sääntelyssä on luovuttu vesihuoltolaissa erikseen säädetystä kuulemismenettelystä ja kuuleminen määräytyisi hallintolain asianosaisen kuulemista koskevan 34 §:n mukaisesti. Vesihuoltolaitos, kiinteistön omistaja ja haltija ovat vapautusta koskevissa asioissa hallintolaissa tarkoitettuja asianosaisia, joita on kuultava ennen asian ratkaisemista. Tapauskohtaisesti kuultavia voivat olla esimerkiksi hakijan naapurit, vesialueen omistaja tai Lupa- ja valvontavirasto. Ympäristönsuojeluviranomaisen olisi pyydettävä hakemuksesta kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto aiemmasta poiketen nyt vain tarvittaessa.

Pykälän 2 momentin 2 kohtaa on muutettu olennaisesti ja nyt vapautus on myönnettävä, jos se ei yksin tai yhdessä muiden vapautusten kanssa merkittävästi vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Muutos on katsottu tarpeelliseksi, jotta voidaan huomioida maanomistajien yhdenvertaisesta kohtelusta johtuvat päätöksen kerrannaisvaikutukset. Jos vapautus myönnetään yhdelle liittyjälle tietyn perustein, olisi se myönnettävä vastaavin perustein myös muille hakijoille. Jos vapautushakemuksia tulee tai on ennakoitavissa tulevan paljon, voi yhdenkin vapautuksen myöntäminen tällöin vaarantaa vesihuoltolaitoksen taloudenpitoa. Tässä yhteydessä aiemman lain pykälätekstin viittauksessa vesihuoltolaitoksen talouteen on vaihdettu kirjaus ”vaaranna” uuteen muotoon ”merkittävästi vaaranna”.

Pykälän 3 momenttiin on myös tehty muutos, joka koskee kiinteistön jätevesien käsittelyvaatimusten täyttymistä. Uudistetun lain mukaan edellytyksenä vapautuksen myöntämiselle on se, että kiinteistön jätevesien johtaminen ja käsittely on järjestetty ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukaisesti jo vapautuksen myöntämishetkellä. Aiemman lain mukaan oli riittävää, että jätevesien johtaminen ja käsittely voidaan järjestää vaatimusten mukaisesti.

Pykälään on lisätty sääntely uudesta harkinnanvaraisesta vapauttamisperusteesta niin sanotun sosiaalisen suoritusasteen perusteella. Sääntely muistuttaa läheisesti ympäristönsuojelulain 156 d §:n mukaisia perusteita, joita sovelletaan haja-asutusalueen talousjätevesien perustason käsittelyvaatimuksista vapauttamiseen. Huomionarvoista on, että momentin mukaan siinä listattuja perusteita voidaan ottaa vapautusta arvioitaessa huomioon, kaikkia siis ei tarvitse ottaa huomioon. Esimerkiksi kiinteistönomistajan korkea ikä yksinään ei välttämättä ole riittävä peruste vapautuksen myöntämiselle.

Pykälään on myös lisätty momentti, jonka mukaan myönnetty vapautus liittämiselvöllisyydestä raukeaa, jos kiinteistön käyttö muuttuu siten, että vesihuoltolaitoksen palvelujen tarve lisääntyy tai kiinteistön omistus tai hallinta vaihtuu.

Vapautushakemusta koskeva päätös tulee antaa tiedoksi asianosaisten lisäksi myös lain 33 §:n mukaisille valitusoikeutetuille.

Myös vanhoilla toiminta-alueilla noudatetaan uusien hakemusten osalta uusia liittämiselvöllisyydestä vapauttamisperusteita. Jos vapauttamista koskeva asia on tullut vireille ennen 1.1.2026, sovelletaan siis aiemman vesihuoltolain 11 §:ää.

Lain 11 a § on uusi ja sen mukaan kunta voi periä kiinteistön liittämiselvöllisyydestä vapauttamishakemuksen käsittelystä enintään kustannuksia vastaavan, kunnan hyväksymän taksan mukaisen maksun. Vastaava säännös on lisätty myös hulevesiviemäriin liittämiselvöllisyydestä vapauttamishakemusten käsittelyn osalta lain 17 c §:ään. Maksun periminen on ollut mahdollista lakiuudistuksen voimaantulosta alkaen eli 1.1.2026 alkaen, mutta se edellyttää kunnissa taksan hyväksymistä siltä osin.

Vesihuoltolaitoksen selvilläolo-, tiedottamis- ja viestintävelvollisuudet (15 §, 15 b §, 20 a §, 20 c §)

Vesihuoltolain 15 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen on oltava selvillä toimintansa ja sen vaikutusten kannalta keskeisistä tekijöistä, sekä niihin kohdistuvista riskeistä. Säännöstä on laajennettu aiemmasta koskemaan monipuolisemmin raakaveden hankintaa, vesihuolto-omaisuutta ja vuotovesiä. Vesihuoltolaitoksen on myös saatettava tiedot verkostojen sijainnista koneluettavaan paikkatietomuotoon 31.12.2030 mennessä.

15 b §:ssä säädetään vesihuoltolaitoksen poikkeamasta ilmoittamisesta. Vesihuoltolaitoksen tai tukkuvesihuoltolaitoksen on ilmoitettava viipymättä elinvoimakeskukseksi poikkeamasta, joka voi merkittävästi häiritä tai merkittävästi häiritsee vesihuoltopalvelujen tarjoamista. Vesihuoltoasetuksen 6 §:ssä säädetään, että poikkeaman aiheuttama häiriö on merkittävä, kun se häiritsee tai voi häiritä yli 50 prosenttia vesihuoltolaitoksen asiakkaista tai yli 5 000 ihmisen vesihuoltopalvelua, jos se häiritsee tai voi häiritä varautumissuunnitelmassa tunnistetun keskeisen tai kriittisen asiakkaan vesihuoltopalvelua tai jos häiriö on muutoin vakava.

Vesihuoltolaitoksen toimintakertomuksen sisältövaatimukset on uudistettu aiempaa yksityiskohtaisemmaksi lain 20 a §:ssä. Lisäksi pykälässä mainittujen vesihuollon hintatasoa, tehokkuutta, laatua ja kannattavuutta kuvaavista tunnusluvuihin on säädetty tarkemmin vesihuoltoasetuksen 8 §:ssä. Huomionarvoista on, että toimintakertomuksessa on esitettävä helposti ymmärrettävässä muodossa tiedot myös lain 18 §:n 2 momentin mukaisen omistajalle tuloutettavan tuoton vaikutuksesta vesihuollon maksuihin, mikäli tuottoa tuloutetaan.

Lain uudistetun 20 c §:n mukaan vesihuoltolaitoksen tulee julkaista yleisessä tietoverkossa 20 a §:ssä tarkoitettu toimintakertomus sekä vesihuollon toimitusehdot ja hinnoitteluperusteet. Muut pykälässä aiemmin erikseen tietoverkossa julkaistavaksi edellytetyt tiedot on nyt sisällytetty toimintakertomuksen sisältövaatimuksiin.

Vesihuoltopalveluista perittävät maksut (18 § ja 19 §)

Jo aiemmin vesihuoltolaissa kantavana periaatteena ollut kustannusten kattaminen asiakasmaksuilla on entistä vahvemmin esillä uudistetuissa vesihuollon maksuja koskevilla pykälillä. 18 §:n mukaan maksutaso sidotaan uuden 9 a §:n mukaisessa vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitettyihin investointi- ja käyttökustannuksiin. Samaan aikaan maksujen tulee kuitenkin olla kohtuulliset ja tasapuoliset kuten aiemminkin. Näiden tavoitteiden yhtensovittaminen voi olla haasteellista erityisesti toiminta-alueilla, joilla asiakkaita on vähän verkostopituuteen nähden. Tällaisten tilanteiden välttämiseksi kunnan on erittäin tärkeää kiinnittää huomiota vesihuoltolaitosten uusiin ja tarkistettaviin toiminta-alue-rajauksiin.

Vesihuoltolaitoksen omistajan on mahdollista edelleen saada laitoksen liiketoiminnasta kohtuullista tuottoa, mutta sen edellytyksenä on aiemmasta poiketen vesihuoltolaitoksen omaisuudenhallintasuunnitelmassa esitettyjen investointikustannusten kattaminen pitkällä aikavälillä laitoksen asiakasmaksuilla.

Uudistetun lain 19 §:n mukaan vesihuoltolaitoksen tulee periä vesihuollosta perusmaksua ja käyttömaksua. Perusmaksun perimisvelvoite on uusi ja tarkoituksena on mahdollistaa vesihuoltolaitoksen kiinteiden, veden kulutuksesta tai jäteveden vastaanotosta riippumattomien kustannusten kattaminen aiempaa paremmin kulutuksesta riippumattomalla maksulla. Laissa ei oteta kantaa perusmaksun määrään tai osuuteen vesihuoltolaitoksen maksutulosta. Laitos voi periä myös muita maksuja asiakkailleen tuottamistaan vesihuollon palveluista.

Maksujen aiempaa tarkemman kustannusvastaavuuden vuoksi on nyt säädetty, että liittymismaksujen ja perusmaksujen tulee olla erisuuruiset toiminta-alueen eri osissa, mikäli tämä on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen vuoksi tai muusta vastaavasta syystä. Säännöstä on kustannusten kohdentamistavoitteen näkökulmasta tiukennettu aiemmasta, mutta tarkoituksenmukaista ei liene siirtyä kovin pienipiirteiseen liittymismaksujen tai varsinkaan perusmaksujen alueelliseen variointiin.

Vesihuoltolaitoksen tulee saattaa maksut uudistetun lain mukaisiksi 31.12.2027 mennessä, eli samaan aikaan kuin vesihuoltolaitoksella tulee olla laadittuna omaisuudenhallintasuunnitelma ja kunnalla vesihuoltosuunnitelma. Kilpailu- ja kuluttajavirasto on aiemmin linjannut, että kohtuullinen vesihuoltomaksujen korotusten vuotuinen kustannusvaikutus asiakkaalle voisi olla enintään 15 %. Joillakin vesihuoltolaitoksilla voikin syntyä tilanne, jossa maksujen tarkistaminen tasolle, jolla voidaan kattaa omaisuudenhallintasuunnitelmaan sisällytetyt investoinnit, vaatii maksukorotuksia useita vuosia peräkkäin, jotta kertakorotukset eivät muodostu kohtuuttomiksi. Tarvittaessa maksutason tarvittavasta ja hallitusta korottamisesta onkin hyvä laatia suunnitelma.

Aiemmasta poiketen laki mahdollistaa nyt myös käyttömaksun vaihtelun vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen eri osissa edellä kuvatuilla perusteilla, mutta vesihuoltolaitos voi jatkossakin halutessaan periä kaikilta asiakkailtaan samansuuruisia käyttömaksua. Erisuuruiset käyttömaksut voivat olla joissain tapauksissa perusteltuja esimerkiksi vesihuoltolaitosten yhdistyessä ja käytettäessä eri vedenottoja tai jätevedenpuhdistamoja.

Lain 19 §:ään on selvyyden vuoksi lisätty uusi momentti, jonka mukaan vesihuoltolaitos voi periä perusmaksua, käyttömaksua, liittymismaksua ja muita maksuja myös huleveden viemäröinnistä.

Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisten sopimusehtojen muuttaminen ja sopimuksen irtisanominen (23 § ja 24 §)

Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisiä sopimusehtoja säätelevän 23 §:n 1 momentin kohtaan 3 on tehty muutos, joka rajoittaa vesihuoltolaitoksen mahdollisuuksia yksipuoliseen sopimusehtojen muuttamiseen. Uuden säännöksen mukaan vesihuoltolaitos saa (pykälän 1 ja 2 momenttien kuvaamien tilanteiden lisäksi) yksipuolisesti muuttaa sopimusehtoja vain olosuhteiden *ennakoimattomasti ja* olennaisesti muututtua. Tässä yhteydessä on lain perusteluihin kirjattu, että esimerkiksi vesihuoltoverkoston korjausvelan kertyminen ja sen hoitamisesta aiheutuva maksujen korotustarve ei ole tällainen ennakoimaton muutos, vaan korjausvelan tilanteesta laitoksen tulee olla selvillä ajantasaisesti.

Lain perustelujen mukaan hyväksyttävä peruste edellä mainitun 1 momentin 3 kohdan mukaiselle sopimusehtojen muuttamiselle voisi olla esimerkiksi uusi jätevedenpuhdistamo, joka vaikuttaa jäteveden virtaamissuuntiin verkostossa ja sitä kautta aiheuttaa sopimusmuutostarpeita, joita ei ole voitu ennakoita sopimuksen tekohetkellä. Vastaava peruste voisi olla myös esimerkiksi kuntaliitoksen yhteydessä tapahtuva laitosten yhdistyminen, joka johtaisi tarpeeseen yhdenmukaistaa yhdistyvien laitosten maksu- ja muita käytäntöjä.

Liittämissopimuksen irtisanomista koskevaa 24 §:ää on muutettu niin, että asiakas voi irtisanoa sopimuksen tilanteessa, jossa kiinteistölle on myönnetty vapautus liittämiselvällisyydestä 11 §:n perusteella tai jossa kiinteistöllä ei ole lain 10 §:n mukaista liittämiselvällisyyttä. Käytännössä tämä tarkoittaisi uudistetun lain mukaisella vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella kiinteistön saaman myönteisen lain 11 §:n mukaisen liittämiselvällisyydestä vapauttamispäätöksen lisäksi tilanteita, joissa kiinteistöllä ei ole vesikäymälää ja sen jätevesien johtamisessa ja käsittelyssä noudatetaan, mitä ympäristönsuojelulaissa säädetään.

Vesihuoltolaitos voi irtisanoa sopimuksen tilanteessa, jossa *vesihuollon palvelu kiinteistölle on keskeytetty 26 §:ssä säädettyillä perusteilla ja keskeytys on jatkunut yli kuusi kuukautta* tai sopimuksen voimassa pitäminen on muuten kohtuutonta. Lisäksi vesihuoltolaitos voi irtisanoa sopimuksen, jos asiakkaan kiinteistö sijaitsee toiminta-alueen ulkopuolella tai jää laitoksen toiminta-alueen supistamisen takia toiminta-alueen ulkopuolelle. Tässä edellytyksenä on lisäksi se, että *vesihuoltolaitos tai kunta turvaa kiinteistön vesihuollon eikä asiakkaalle aiheudu tästä merkittäviä ylimääräisiä kustannuksia*. Sana merkittäviä on lisätty uudistettuun lakiin ja se rajaa jonkin verran kunnan tai vesihuoltolaitoksen kustannusvastuuta.

Vesihuoltolaitoksella ei ole ollut aiemmin mahdollista irtisanoa sopimusta toiminta-alueen ulkopuolella sijaitsevien kiinteistöjen osalta. Uudistus siis laajensi tältä osin vesihuoltolaitoksen oikeutta irtisanoa sopimus. Mahdollinen irtisanominen tulisi kyseeseen vain perustellusta syystä ja on huomattava, että se velvoittaisi useimmissa tapauksissa vesihuoltolaitoksen turvaamaan kiinteistön vesihuollon muulla tavoin.

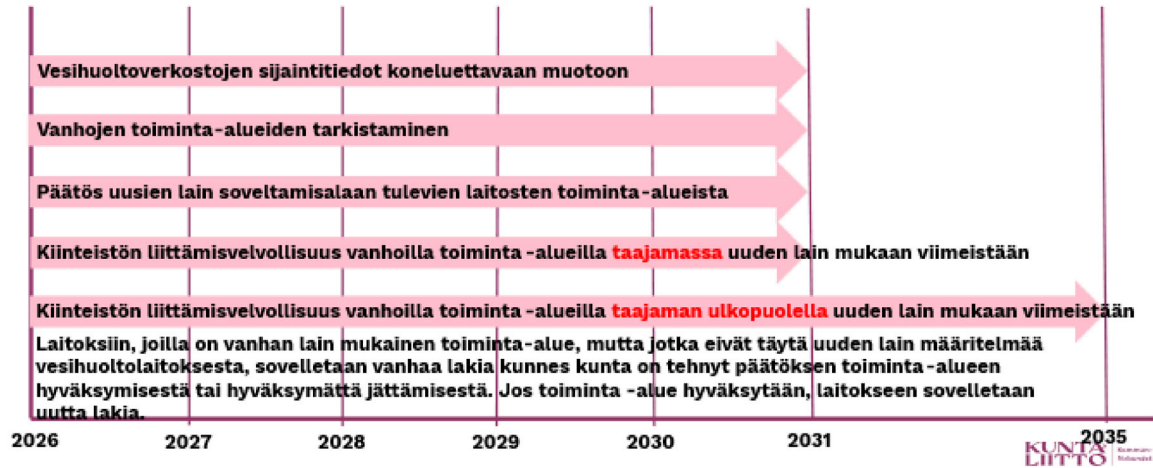
Valvontaviranomaisten tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus (35 a §)

Vesihuoltolain valvontaviranomaisille on säädetty uudistetussa laissa tehtäviensä hoitamista varten tiedonsaantioikeus nimetyiltä viranomaisilta sekä vesihuoltolaitokselta ja tukkuvesihuoltolaitokselta. Oikeus koskee sekä asiakirjojen saamista että tiedonhankintaa maastossa ja rakennuksissa pois lukien pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa.

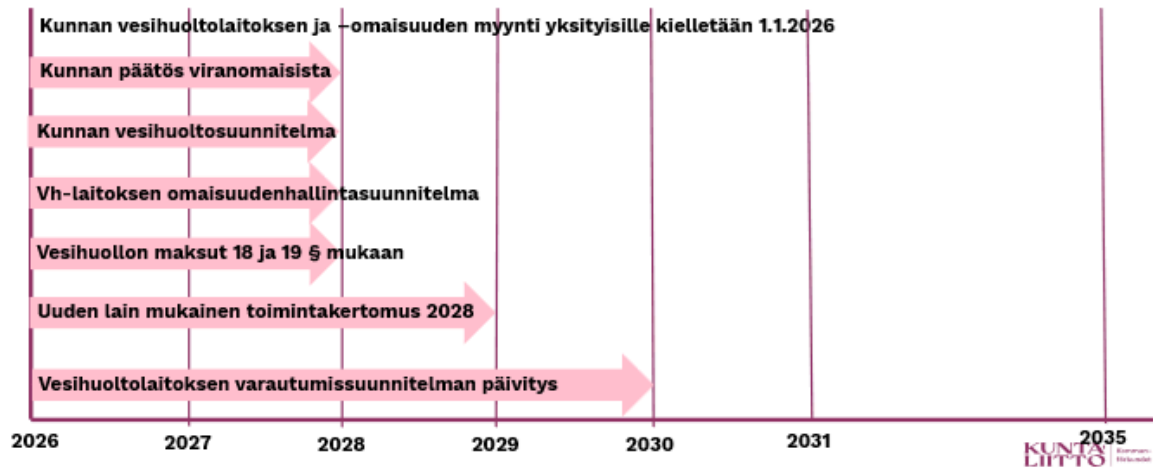
Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada pyynnöstä 11 ja 17 c §:ssä tarkoitetun vapautushakemuksen käsittelyä varten liittämisen kohtuuttomuuden arvioimiseksi välttämättömät tiedot kiinteistön omistajalta tai haltijalta.

Yhteenveto lain voimaantuloon liittyvistä siirtymäsäännöksistä

Uudistetun vesihuoltolain siirtymäaikoja

Uudistetun vesihuoltolain siirtymäaikoja

Kuntaliiton asiantuntijat, jotka voivat kertoa lisää

Paavo Taipale

Yhdyskuntatekniikan päällikkö

[Yhdyskunta ja ympäristö -yksikkö](#), [Tekniikka ja turvallisuustiimi TT](#)

Vastualueet

yhdyskuntatekniikan edunvalvonta ja kehittäminen

vesihuolto

Page URL:

<https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2026/uudistettu-vesihuoltolaki-tuli-voimaan-112026>